

Giv Fingerplanen en hånd

Dansk Byplanlaboratorium vil styrke debatten om Fingerplanens fremtid. Fingerplan 2019 har netop været i høring, men debatten stopper ikke her. Hvis vi i fremtiden skal have en hovedstad, som er i balance – både økonomisk, miljømæssigt og socialt, så kræver det fortsat fokus på planlægning i den store skala.

Af projektleder Elisabeth Jeppesen, Dansk Byplanlaboratorium

Fingerplanens fundament har indtil nu været at sikre, at byudviklingen sker i tilknytning til infrastruktur i håndfladen og byfingrene, mens de grønne kiler mellem byfingrene friholdes til natur og rekreative formål.

Udviklingen i Hovedstadsområdet er tæt forbundet med den udvikling og de forandringer, som sker i verden omkring os. Urbanisering, teknologisk udvikling og klimaforandringer er nogle af de vigtigste globale tendenser, der vil påvirke hovedstadsområdet markant de næste mange år.

Hvordan skabes gode boliger til alle og bymiljøer med liv?

Der er i øjeblikket et stort pres på de centrale bydele, hvilket betyder en markant stigning i boligpriserne. Samtidig ses der i dag en ændret alderssammensætning i hovedstadsområdet, hvor beboerne i de indre bydele bliver yngre, mens de øvrige områder får en voksende andel ældre borgere. Der bliver flere enlige, flere nye familieformer, ligesom der efterspørges små boliger og alternative boformer. Udfordringen er at udvikle hele hovedstadsområdet, så alle kan få adgang til en god bolig. En væsentlig udfordring i den voksende by er tendensen til opsplittning af befolkningen (segregering) i forhold til indkomst, etnicitet og alder. Det er derfor vigtigt at skabe lokalområder, hvor folk kan mødes på tværs af sociale lag og sikre mulighed for, at alle kan bosætte sig i en rimelig pendlingsafstand til arbejdspladserne.

” **Udfordringen er at udvikle hele hovedstadsområdet, så alle kan få adgang til en god bolig.**

Hvordan styrkes adgangen til grønne områder?

Vi er mere fysisk aktive end tidligere – også når vi bliver ældre. I de tætte byer i hovedstadsområdet er det en udfordring at sikre tilstrækkeligt med bolignære friarealer, rekreative områder og mødesteder af høj kvalitet til alle.

Når vi bliver flere i Hovedstadsområdet, kommer de grønne friarealer under pres, da de ofte inddrages til ny by eller trafikprojekter. Samtidig er det svært at bevare de grønne elementer i alle nye byudviklingsprojekter. Det er vigtigt at sikre sammenhængende og tilstrækkeligt store grønne kiler samt naturområder med plads til høj biologisk mangfoldighed og gode rekreative muligheder.

Hvordan mindkes trængslen?

Den økonomiske vækst og stigende befolkning i hovedstadsområdet betyder, at der skal håndteres endnu flere rejser både i de centrale korridorer og på tværs af fingrene. Undersøgelser gennemført af Region Hovedstaden konkluderer, at en udbygning af vej- og banenettet ikke alene kan løse trængselsudfordringerne. Det vil kræve flere forskellige tiltag, hvis udviklingen skal vende. Øget regulering af parkering eller af transport fx ved roadpricing er tiltag, som kan sikre

en bedre fordeling af trafikken i myldretiden, styrke den kollektive transport og skabe øget incitament for deltransport. Mulighed for integration af alle transportformer i en mobilitets-service gør det lettere at planlægge pendlerejser på tværs af gang, cykel, kollektiv transport, taxa, samkørsel, delebil etc. Regeringens forslag om at fremtidssikre den offentlige transport i hovedstadsområdet ved at organisere hele den kollektive trafik i én samlet stærk organisation, Hovedstadens Offentlige Transport (HOT), er et skridt i den rigtige retning.

” **Undersøgelser gennemført af Region Hovedstaden konkluderer, at en udbygning af vej- og banenettet ikke alene kan løse trængselsudfordringerne.**

Hvordan håndteres klimaforandringer og miljøudfordringer?

Klimaforandringer med stigende temperaturer, flere store skybrud og stigende havvand, der skaber oversvømmelser og hedeølger påvirker os alle. Fremtidens byer og de grønne områder skal kunne håndtere og imødegå klimaforandringerne på en smart måde. I Hovedstadsområdet bør de grønne kiler og byernes grønne områder udvikles til at kunne rumme mere vand og bruge de øgede vandmængder til at styrke biodiversiteten og højne områdernes rekreative værdi. Desværre ser vi ofte den modsatte tendens, når der bygges tæt by.



200.000

NYE BORGERE

forventes i hovedstadsområdet frem mod 2030

Kilde: Regeringens udspil om Danmarks hovedstad, Januar 2019



2085

ER ÅRET

hvor de nuværende udlæg til byformål er opbrugt

Kilde: Nybyggeri og arealforbrug til byformål i Hovedstadsområdet, regionen, BY OG BANE NYT nr. 2, AAU, Marts 2017.



72 %

FORVENTES TRÆNGSLEN

at stige i hovedstaden frem mod 2030

Kilde: Regeringens udspil om Danmarks hovedstad, Januar 2019

Som et bud på, hvordan udviklingen kan håndteres, har Dansk Byplanlaboratorium udgivet debatoplægget "Giv fingerplanen en hånd". Her skitseres 5 alternative fremtidsbilleder med fokus på, hvordan man kan modernisere og bygge videre på Fingerplanens prin-

cipper. Fremtidsbillederne beskrives ud fra konkrete forudsætninger, som indrammer hvert billede i en kontekst. Inden for rammen synliggøres konsekvenser, potentialer og udfordringer for hvert enkelt billede. Nogle af billederne ligner det, der sker i øjeblikket,

mens andre ligger længere fra den aktuelle virkelighed. Virkeligheden er kompleks og udviklingen sker på mange fronter. Derfor vil et samlet fremtidsbillede for Hovedstadsområdet nok være en blanding af flere fremtidsbilleder.

5 fremtidsbilleder

1



Håndfladen vokser i højden og bredden

Udviklingen fortsætter i København med fuld styrke. Udbygningen med flere boliger og arbejdspladser vil hovedsageligt ske centralt, så denne del af "håndfladen" bliver markant tættere. Samtidig udvides der med nye byområder som Lynetteholmen og Holmene.

2



Loop City skaber nye centrale knudepunkter

Området omkring den nye letbane på Ring 3 vil vokse markant og alle de mulige omdannelsesområder langs med letbanen vil blive taget i brug til nye boliger og arbejdspladser.

3



Købstæderne styrkes med deres respektive potentialer

Købstæderne revitaliseres og de særlige stedsspecifikke potentialer styrkes og udvikles. Der udbygges primært i de stationsnære områder samtidig omdannes og styrkes bymidterne ved centrering af handels- og bylivet. Købstædernes særlige beliggenhed med nærhed til større sammenhængende landskaber udnyttes aktivt.

4



Køgefingeren omdannes og udvikles på nye arealer

Udviklingen sker i hele Køgefingeren, som kan forlænges imod syd og vest. Køgefingeren omdannes så boligsammensætningen kommer i bedre balance. I den nordlige del af fingeren er der visioner for et nyt stort erhvervsområde ved Holmene samt trafikale koblinger til Letbanen i Ring 3.

5



Spredt vækst, baseret på kommunernes ønsker

Byvæksten sker uden markant overordnet styring. Væksten sker spredt i hele hovedstadsregionen. Kommunerne har det fulde ansvar for at planlægge og udvikle inden for egne grænser. Det betyder, at både byerne og det åbne land er eksponeret for byudvikling og udbygning.

Vi skal prioritere

- det kræver, at man ved, hvor man vil hen

Fremtidens Hovedstad kræver en planlægning i den store skala, hvor der tænkes i helheder og sammenhænge på tværs af de sektorer, som definerer udviklingen i hovedstadsområdet, - erhvervsudvikling, mobilitet, byudvikling, boligbyggeri, de rekreative arealer mv. Forudsætningen for dette er en vision og ikke mindst politisk mod og vilje til at gennemføre visionen.

” Når det gælder planlægning, så skal man altså turde tænke ud af sin egen snævre interesse, både i forhold til omgivelserne, nabo-kommunerne osv. Men altså også i forhold til lige at tænke, hvor er det, vi som samfund gerne vil være lidt længere fremme i tiden”

Connie Hedegaard
Bestyrelsesformand ved Concito

Find film med Connie Hedegaard og Bente Klarlund på byplanlab.dk

De 5 fremtidsbilleder vi præsenterer viser, at de valg vi træffer i dag, kan have store konsekvenser for fremtidens Hovedstad. Byudviklingens geografiske fordeling er et tema, som kræver mere diskussion og politisk afklaring. Lige nu ser vi, at udviklingen først og fremmest sker, hvor der er højest forrentning for investorerne – og i øjeblikket er det i de centrale dele af håndfladen.

Byplanlaboratoriet ser på denne måde nogle alternativer til at fortsætte den meget centralistiske udvikling af Hovedstaden. Regeringen anerkender i sine udspil behovet for styring og planlægning og dermed Fingerpla-

nens berettigelse. Men spørgsmålet er, hvor stram styring skal der være? Svaret er ikke entydigt, men fx ved vi, at Fingerplanens princip om stationsnærhed, der styrer placeringen af større erhvervsvirksomheder, virker i forhold til bl.a. at understøtte den kollektive trafik, og at de grønne kiler med bl.a. rekreative formål er med til at gøre bosætningen attraktiv. Regeringens udspil: Danmarks Hovedstad og forslag til Fingerplan 2019 bygger på en vækstdagsorden, som har været dominerende de seneste år, og kommunernes konkrete ønsker til lokale udviklingsmuligheder. Der er mange initiativer og tiltag, som isoleret set er gode og understøtter regeringens politiske dagsordener. Men vi savner en klar bymodel.

FREMTIDS- BILLEDE X

Dette er et blandt mange mulige eksempler på en bevidst kombination af fremtidsbillede 1, 2 og 3.

FREMTIDS- BILLEDET FORUDSÆTTER AT:

- **Rækkefølgeplanlægning bliver brugt som bærende princip.**
- **Fingerplanen anvendes aktivt til styring og fordeling af byvæksten så den tilstræbte balance i hovedstadsområdet som helhed opnås.**

0 5

Debatmødet: Giv Fingerplanen en hånd

Den 14. marts 2019 var Byplanlaboratoriet vært for et debatmøde i Herlev. Ca. 200 mennesker havde meldt sig til. Der var fuldt hus i Herlev Medborgerhus, hvor deltagerne diskuterede ivrigt. De blev guidet sikkert gennem de faglige oplæg og fælles debatter af byplanlaboratoriets næstformand lektor, Marie Stender. Blandt oplægsholderne var – udover os selv – Erhvervsstyrelsen, Dansk Industri, Cepos, Forbrugerrådet Tænk - Passagerpuls og SLA. Professor Jens Kvorning sluttede af med et – efter eget udsagn – belærende oplæg, hvor Fingerplanen fik en hård, men kærlig kritik.

Der var en bred enighed om, at Fingerplanen stadig er et vigtigt styringsredskab og stærkt billede, men dens indhold er mindre slagkraftigt og bør styrkes gennem mere regionalt samarbejde og en tydelig bymodel.

Fingerplanen fik en stor hånd, men der er fortsat et stykke vej til at hænderne kommer helt op over hovedet. Nu er debatten i hvert fald i gang.

Du kan finde præsentationer og opsamling fra debatmødet på Byplanlab.dk



SIGNATURFORKLARING

Indre storbyområde Håndfladen	
Ydre storbyområde Byfingrene	
Ydre storbyområde Landområde	
Indre grønne kiler og kystkiler	
Ydre grønne kiler	
Øvrig byområde	
Kollektiv transport	
Fremtidsbillede	



Foto: Debatmødet - Giv Fingerplanen en hånd.

Ovenover foto er uddrag af deltagernes input til debatten.